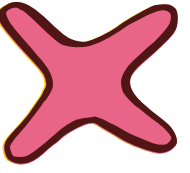
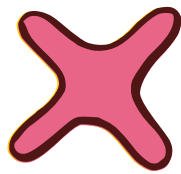

Kemine

«ÝEDIGEN» kitaphanajygy

«TURAN»
Aşgabat, 1991

Kemine – Goşgular

Kitapça türkmen klassygy Mämmetweli
Keminäniň goşgulary girizildi.
«Ýedigen» kitaphanajygy – Aşgabat, «Turan»
neşirýaty, 1991.

TSSR-iň halk ýazyjysy Gurbandurdy Gurbansä-
hedowyň redaksiýasy bilen.

Redaktor-düzüji: Tejen Nepesow.

Neşir üçin jogapkärler: Kömek Kulyýew, Anna
Sous.

Suratçylar: Sülgün, Myrat, Annaguly Hojaguly-
ýewler.

Bu kitapdaky maglumat "bolşy ýaly" esaslarda,
kepilliksiz getirilýär. Bu iş taýýarlananda ähli
seresaplyk çäreleri görülen hem bolsa, ne aw-
tor(lar), ne «Enedilim.com» sahypasy bu işdäki
informasiýa sebäpli çekilen göni ýa gytaklaýyn
ýitgi ýa zeled üçin hiç bir adamyň ýa guramanyň
öňünde jogapkärçilik çekmeýär.

PDF-a geçirildi: 21. Maý 2013

«Enedilim.com» sahypasynyň kitaphanasy.

MAZMUNY

Kemine	iii
Diliň derdinden	1
Ärsarynyň gyzy	3
Dilberim galdy	4
Emire meňzär	5
Ak eder	8
Halal gezer	10
Kazym	11
Şol ýar öldürdi	12
Boýuňa döneyin	13
Barsam ynanmaz	14
Maňa garşy	16
Sözüm bar saňa	17
Sözler içinde	18
Gyzlaryň	20
Gulpagyň	22
Mämeleriň	23
Ýel bile	24
Çykdy-da gitdi	26
Güllere	27
Akmeňli	28
Ogulbeg	30
Ogulmeňli	32

Salma gözüñden	33
Gelinler	34
Jana söwdügam	35
Janyñ barynda	36
Baryp-geleniñ galar	38
Gezen ýagşydyr	39
Garyplyk	40
Bir tüýsli	42
Şahasy beýle	44
Arzým aýdaýyn	47
Garyp	50
Çmek	52
Örtär meni	54

KEMINE

(1770 – 1840)

Şahyr Saragtda, togtamyşlaryň wekil, onuňda ýusuplar diýen böleginde dogulýar. Ol urugçylyk döwründe ilki Saragtda, soň Maryda, köplenç Hywada taglym alýar. Medreselerde türk, pars we arap taryhyny, medeniýetini we edebiýatyny öwrenýär. Onuň kuwwatly aklyly jemgyýeti sosial öwrenmeklige itekleýär. Şabende, Talyby we Nepes munuň dostlary we pikirdeşleri. Ol Magtymgulynyň edebi mekdebiniň dowamçysy, Maryda Nepesiň talantyny ilki açyýy. Ol Sagdyň, Ependiniň, Zakanynyň we Muşfigiň satirasy bilen berk tanyş. Döwrüniň Oraz han ýagly, Garaoglan han onbegi, hatda ýaş Gowşut han bilen tanyşlygy çaklanylýar. Onuň poeziýa lirikasy tutuşlygyna diýen ýaly halk aýdymyna öwürlipdir. Keminä Türküstanyň Hoja Nasretdin Ependisi diýýärler. Kemine we Äraly pir ikisiniň töweregi şorta sözleriň uly topary bilen gurşalgy, Kemine türkmeniň gülki hazynasy, Kemine diýen at türkmeni hemişe ýylgyrdyp göýberýär. Şahyryň Welmämmet atly ogly şahyr bolan. Keminäniň

nesilleri Murgap jülgesinde ýaşap ýörýärler.
Keminäniň galamynda lirika we satira utgaş-
ýar.

Tejen Nepesow

DILIŇ DARDINDEN

Aşygam, saklana bilmen
Saýraýan diliň dardinden;
Bilbilem, uklaýa bilmen
Gyrmyzy gülüň dardinden.

Sen Şasenem, men şasuwar,
Garybyň men, kyl istiwar,
Ýada salsam agzym suwar,
Dodakda balyň dardinden.

Ýaraşsyn ýagy illeriň,
Açylsyn batyl ýollaryň,
Näzikdir inçe billeriň,
Sallanan goluň dardinden.

Ýagşyny ýasan ussalar,
Pähm etmez akly gysgalar,
Galar gadymky nusgalar,
Hünärli goluň dardinden.

Armanam — öpüp, guçmadym,
Golundan şerap içmedim,
Ölinçäm sana geçmedim,
Bir ýyrtyk juluň dardinden.

Çagyrсам, asyl gelmer sen,
Gelseň-de, oýnap-gülmer sen,
Ne boldy, habar almar sen
Kemine guluň derdinden!

ÄRSARYNYŇ GYZY

Ýarym diýip, ýola çyksam,
Ýollar — ärsarynyň gyzy;
Jeren gözläp, çöle çyksam,
Çöllere — ärsarynyň gyzy.

Çölüstanda bardyr baýlar,
Zyndan boldy maňa jaýlar,
Ötüp barýar ýyllar, aýlar,
Günler — ärsarynyň gyzy.

Alma-naryň ysy ýupar,
Ter mämeler goldan sypar,
Ýüzi görkli, eli çeper,
Çeper — ärsarynyň gyzy.

Ýerde ýatmaz ýazyň güli,
Saýraýyr bagyň bilbili,
Men islemen özge güli,
Güller — ärsarynyň gyzy.

Kemine bir dessan ýaýar,
Kimler dadar, kimler doýar,
Ýüregimde daglar goýar,
Çöllere — ärsarynyň gyzy.

DILBERIM GALDY

Welaýatdan çykdy, gitdim,
Yzymda dilberim galdy;
Dostlar, bu jana jebr etdim,
Gara gözli ýarym galdy.

Hälä çekerin men zehmet,
Dogdy başyma kyýamat,
Ýene bolsa dem ganymat,
Meniň ahy-zarym galdy.

Görüňdi galanyň burçy,
Ýüregimde yşkyň berçi,
Agzy pisse, lebi harçy,
Aglap. söwer ýarym galdy.

Bu galaňyz perizatly,
Içi pereňli, ilatly.
Kemine, «Mähriban» atly
Bir peri-peýkerim galdy.

EMIRE MEŇZÄR

Jem bolsa hatynlar bary,
Her biri emire meňzär:
Şol hatynlaryň barysy
Senetli wezire meňzär.

Birisi bardyr gezende,
«Gel» diýmezler, irizende,
Gözi bardyr gap-gazanda.
Zat tapsa gemire meňzär.

Birisiniň uzyn özi,
Kereşmeli, köpdür näzi,
Ukudan açylmaz gözi,
Elmydam bimara meňzär.

Biri bardyr gowy ýokdan,
Gaçawer, görseň yrakdan,
Har-hamyrdan, gökden-akdan,
Zat tapsa, ýamyra meňzär.

Birisi bardyr — horandyr,
Idelmez ýere barandyr,
Azyndan on baş görendir,
Semreýir, hamyra meňzär.

Ýene hem birisi bardyr,
Jahyl görse, hyrydardyr,
Bir söz aýtsañ, minnetdardyr
Ýörişi haýýara meňzär.

Biri ýüz urar hünäre,
Hünär eder göre-göre,
Birisiniň reňgi gara,
Mysaly sygyra meňzär.

Birisiniň içi janly,
Gury agaçdan istihanly,
Birisi bar etli-ganly,
El ursañ, hamyra meňzär.

Biri bardyr çygry çykan,
Eden işi bir iç ýakan,
Daş işige külün döken,
Her ýygyrды hyra meňzär.

Biri bardyr taýyn daýym,
Mydam gullugynda gaýym,
Kemally berse hudaýym,
«Öl» diýseň, jan biýre meňzär.

Biri bardyr, misli maýa,
Bir görmeseň, ömrüň zaýa,
Nazaryňa gelse göýä,
Akylyň dagyra meňzär.

Bolsa ýigidiň ýagşy aýaly,
Döwlet salar saňa ýoly,
Abraýyň doldyr goly,
Bir sahyby-pire meňzär.

Kemine diýr, bir söz bolar,
Kysmatda bary ýazylar,
Ýagşy gelin, ýagşy gyzlar,
Mysaly gülzara meňzär.

AK EDER

Eý, agalar, ýaman heleý
Sakgalyň çykmanka ak eder;
Abraýyňy ýere döker,
Ýürek-bagryňy dag eder.

Başy çykmaz hiç bir işden,
Emma görseň, aýal daşdan,
Ak ýüplükden, gök erişden,
Saçyna ýüpden bag eder.

Mydam ilin gepin bakar,
Gazananyň ýere döker,
Geým geýse, ýarsyn ýakar,
Ýakasyn ýyrtyp, çäk eder.

Äri hem gazanyp getir,
Çuwala salmanka ötir,
Göreniň külünde otyr,
Diýr «Maňa ärim gyýk eder».

Bolmaz gepiniň saýagy,
Ilden ýygnanmaz aýagy,
Ýalandan çenäp taýagy,
Öz öýüni gum-guk eder.

Garyp alyň asly-zatyn,
Ýamandan al boýuň satyn,
Kemine diýr, selki hatyn
Alyn saçyň çym-ak eder.

HALAL GEZER

Dünýe bir bimesrep jaýdyr,
Haram gezer, halal gezer;
Mal eýesi pylan baýdyr,
Adam ornuna mal gezer.

Şerigaty bilseň dogry,
Aýtmasaň, boldugyň ogry,
Kazy egri, müfti egri,
Elip ornuna dal gezer.

Galypdyr kelamyň sözi,
Kör begenmez gören gözi,
Pir bolar şeýtanyň özi,
Sopular hem haýal gezer.

Sena bolmaz subhy-şamda,
Til – gybatda, gulak – tamda,
Kemine diýr, şu eýýamda
Sogap ornuna kal gezer.

KAZYM

Müberek bolsun seýliňiz,
Azm edip siz ýola, kazym!
Agyr ýük syndyr biliňiz,
Diýsem, geler dile, kazym.

Külden depe beýik bolmaz,
Synsa köňül, seýik bolmaz.
Gara keýik keýik bolmaz,
Meger, girse çöle, kazym.

Diýsem kazylar kärini,
Aýdyp bolmaz-la ýaryny,
Ýalan sözleriň baryny
Satarsyňyz pula, kazym!

Kemine, gepim gep bolar,
Diýsem, dertlerim dep bolar,
Garyplar size çep bolar,
Çyn töhmet siz ile, kazym!

ŞOL ÝAR ÖLDÜRDI

Telbe boldum, indi halym harapdyr,
Eý, agalar, meni şol ýar öldürdi;
Müşk alyban käkillerin darapdyr,
Jan agalar, meni şol ýar öldürdi.

Boýnuna gol salsaň barly, semerli,
Altyn-kümüş tamam endamy zerli,
Lagly-ýakut gerdeninde, tumarly,
Eý, agalar, meni şol ýar öldürdi.

Arzuw edip, aý jemalyn görmeli,
Ýüzde gülap, gözi-gaşy sürmeli,
Bir peridir, saçy sekiz örmeli,
Jan agalar, meni şol ýar öldürdi.

Kemine diýr, tagt üstünde jaýydyr,
Derýa düri, asman kuýaş-aýydyr,
Gyzlar hany, gözelleriň şaýydyr,
Jan agalar, meni şol ýar öldürdi.

BOÝUŇA DÖNEÝIN

Sähra degresinde duran gül kamar,
Ýaşyl geýen al boýuňa döneyin!
Söz sözläňde katra-katra bal damar,
Ak ýüzüňde hal, boýuňa döneyin.

Meniň işim geçdir, şowuna düşmez,
Özge bilen hergiz sulhum alyşmaz,
Mal bereýin diýsem, küştüm ýetişmez.
Mende ýokdur mal, boýuňa döneyin.

Gyzyl meňzim sargarypdyr ar bilen,
Täleýim ýok, ykbalym ýok ýar bilen,
Ak göwsüň meňzetdim dagda gar bilen,
Mende tylla ýok, boýuňa döneyin.

Keminäniň göwni senden üzülmez,
Ýar zalymdyr, bize bagry ezilmez,
Çyn aşygyň eden hdi bozulmaz,
Bir kararda dur, boýuňa döneyin.

BARSAM YNANMAZ

Iş salyşdym bir biwepa ýar bilen,
«Ýarym» diýip, ýanyna barsam ynanmaz;
Süýekden syzdyryp ygtybar bilen,
Oda düşsem, bişsem, ýansam, ynanmaz.

Leýli—Mejnun kimin çöllere çyksam
Arzy—Ganbar deýin derýada aksam,
Perhat—Şirin deýin daglary ýyksam
Daşlaryň teýinde galsam, ynanmaz.

Gör, ne işler etdi Wamyku—Uzra,
Saýathan diýp goýdy ýaryny Hemra,
Depderde ýazylan Ýusup—Züleýha,
Olaryň hemrasy bolsam, ynanmaz.

Garyp bolup, Halap-Şirwana gaçsam,
Ýarym Şasenem diýp, örtenip-bişsem,
Şolar kimin ýedi ýylda gowuşsam,
Ýzynda sargaryp-solsam, ynanmaz.

Men söwer ýarymy alabilmedim,
Şum rakyp tagn etdi, gülebilmedim,
Názli ýaryň ugrun bilebilmedim,
Aglasam, aldanmaz, gülse, ynanmaz.

Kemine diýr, arzym ýara ýetirsem,
Köňlümdäki syrym tile getirsem,
Iýmesem, içmesem, gözläp otursam,
Ajygsam, suwsasam, ölse, ynanmaz.

MAÑA GARŞY

Söwer ýaryň tarypyny aýdaly,
Gitme, ak maralym, gel maña garşy;
Altyn-kümüş zümerret-den şaýlaly,
Ak goluň boýnuma sal, maña garşy.

Men arzymy söwer ýara ýetirsem,
Tutsam ak mämeden, oýnap otursam,
Göwnümde bar maksat-işim bitirsem,
Emsem lebleriňden bal, maña garşy.

Meniň arzym söwer ýaryň goýnunda.
Agzym ýaňagynda, elim boýnunda,
Assa-seýkin basyp, oýnan oýnunda,
Her jaýy-her jaýy, gel maña garşy.

Kemine diýr, sen-sen wepaly ýarym,
Al-ýaşyl geýipdir towfyk nigarym,
Gözeller içinde sen intizarym,
Sen — Leyli, men — Mejnun, çöl maña garşy.

SÖZÜM BAR SAÑA

Gara gözli, galam gaşly perizat,
Aýdabilmen, birje sözüm bar saña;
Yşkynda köýüp men dat bilen bidat,
Iki çeşmim bir görmäge zar saña!

Şikeste men, zülpleriňe baglama,
Hanjar alyp, ýürek-bagrym daglama,
Myhmanyň men işigiňden kowlama,
Gerek dälmi namys bilen ar saña?

Dal gerdenden tylla heýkel dakmasaň,
Humaý gözüň süzüp, gaşyň kakmasaň,
Ýüz-müň suhan diýsem, bəri bakmasaň,
Neneň edip ýaranaýyn ýar saña!

Kemine diýr, senden istedim wepa,
Wepa istäp geldim, sen berdiň jepa,
Yşkynda hastaýam, sen bergil şypa,
Şypa istäp geldim, men bimar saña!

SÖZLER İÇİNDE

Dostlar, bir gözeliň waspyn söýlär men,
Meşhur bolsun sözi sözler içinde;
Okar men, ýazar men, dessan eýlär men,
Bina bolsun ak kagyžlar içinde.

Seniň dek ter gunça baglarda bitmez,
Uzatsam almaga, gollarym ýetmez,
Uklasam, oýansam, ýadymdan gitmez,
Meger, mesgen tutmuş gözler içinde.

Şiriniň hemrasy, Leyliniň taýy,
Şöhländen gizlener asmanyň aýy,
Her gije, her gündiz gördüğim saýy,
Ýüzüň aýa meňzär ýüzler içinde.

Laçyn deý dalmynyp her ýan bakaňda,
Perizat sen zülpüň ýere dökeňde,
Seýr eýleýip, beýewana çykaňda,
Göýä ak jeren sen düzler içinde.

Kast edip bakar sen, periler hany,
Kirpikleriň saldy sansyz ýarany,
Akyp, eda boldy bagrymyň gany,
Dowamat jigerim duzlar içinde.

Kemine diýr, wysal içre gezmäge,
Ylym gerek seniň waspyň düzmäge,
Yşk odundan galam titrär ýazmaga,
Dilim sözde, köňlüm közler içinde.

GYZLARYŇ

Dagyň gary gardan-gara ulaşar,
Gijeler ýatyrmaz näzi gyzlaryň;
Birisi nuh edip, äre ýetişse,
Ol gün ýasaw tapar bary gyzlaryň.

Gül tikensiz bolmaz, daglar gaýasyz,
Ýüpüň hiç reňk almaz zäksiz, boýagsyz,
Sen bir eýjejik zat, galdyň eýesiz,
Düwme-düwme bolar nary gyzlaryň.

Baýyň gyzy şagalaňda saýlanar,
Şaýlanybam beýleräge saýlanar,
Pukara ýigitler neneň öylener,
Näzin artdyr keli, köri gyzlaryň.

Baýyň gyzy sürter haram teňňesin,
Birin alsaň, alyp bolmaz öňňesin,
Dost tutunsaň ýagşy gyzyň ýeňňesin,
Ýeňňesinde ygtyýary gyzlaryň.

Çöle çykarsyňyz goýun guzlanda,
Gülýakaň ýalkym atýar bäre gözlände,
Janyň alyp barýar şirin sözlände,
Düwme-düwme bolar nary gyzlaryň.

Pasly-bahar bolsa, açylsa läle,
Bilbil huruç edip, geler hyýala,
Ýuka köýnek geýip, ýörse şemala,
Düwme-düwme bolar nary gyzlaryň.

GULPAGYŇ

Ne belaň bar, gutarmadyň zulumdan,
Görem, kulahyňy göter, gulpagyň;
Ýüregim dalmynyp, çykdy golumdan,
Janyma owsunlap ýeter gulpagyň.

Ak ýüzüň hallary nokatdan kiçi,
Gamzaň garakçydyr jan almak öji,
Mejnuny ýandyrdy Leyliniň saçy,
Leyliniň saçyndan artar gulpagyň.

Könlüm bähre tapar oýnan oýnuňdan,
Sekiz jennet ysy geler goýnuňdan,
Ikisin örüp, birin goýber boýnuňdan,
Ýörände, sagryňa ýeter gulpagyň.

Ýelkildeşip, ýatlar bilen ýörülme,
Göze düşüp, göklügiňde orulma,
Sadagaň bolaýyn menden aýrylma,
Görse bir nämährem, gutar gulnagýň.

Yşkyň serişdesin erenler tutdy,
Aşyk bolan magşugyny unutdy.
Kemine diýr, menden ýigitlik ötdi,
Mundan hem ýakyndyr, öter gulpagyň.

MÄMELERİŇ

On üç bilen on dört ýaşyň arasy,
Tözlenip galyşar, ýar, mämeleriň:
Örtenmekden gaýry bolmaz çäresi,
Gysymlap gyşarsam ak mämeleriň.

Gulman deý sallanyp, sagynyp duran,
Husnuňa bent olar bir gezek gören,
Gunçalap, düwmeläp, täze uç beren,
Garaňkyda gardan ak mämeleriň.

Iki aşyk bir-birine bezm eder,
Çola ýere barsa, jany hezl eder,
Köýneginden çykaýsam diýp azm eder,
Mutdaha bolanda, ýar, mämeleriň.

Sowsanmydyr, sünbülmidir geýgeniň,
Elenen ak çäge bolsun oýnagyň,
Eda bilen göter elwan köýnegiň,
Bal bilen ýugrulan ýag mämeleriň,

Ýaşymyň soňunda taşladym gurra,
Nesip bolsa, garry gurda ýaş berre,
Kemine, armanyň galmasyn zerre,
Gulende titreşer, gyz, mämeleriň.

ÝEL BILE

Ak ýüzünde gara zülpüň hünäri,
Dawa edip, jeň başlady ýel bile;
Älemi ýandyrar bilbiliň zary,
Meger, bäs eýlemiş gyzył gül bile.

Aşyga ar getir lebzinden dänme,
Bir merde ýaraşmaz hiç soňun sanma,
Didara doýma ýok, şu mähre — ganma,
Ýör, boýuňa guwanaýyn, ýol bile.

Aşyklyk derdine tapylmaz çäre,
Gamzaň okdur, peýkam salypdyr ýara,
Üç ýogyn, üç inçe, üç ak, üç gara —
On iki syn ýaraşmysň niçe bil bile.

Aslyňy sorasam — ilin uşagy,
Biliňe urup sen tirme guşagy,
Meni ýakdy alkymlaryň aşagy,
Alma zenahdanlym, jüre hal bile.

Bu ne syrdir, ýaýma ýakyna-ýada,
Delmirip gelip men gapyňa dada.
Ýakyp sen, örtäp sen, salyp sen oda,
Duzladyň söz bile, dildiň dil bile.

Kemine diýr, eřit meniň pygany,
Müjgäniň hanjardyr, akyzdy ganym,
Sen meni köýdürdiň, binurbat zalym!
Ak üstüne gyzyl geýdiň al bile.

ÇYKDY-DA GITDI

Eý, agalar, Ýolöteniň düzünden
Meniň sona boýlym çykdy-da gitdi;
Alma ýañagyndan, ap-ak ýüzünden
Lagly-merjenleri dökdi-de gitdi.

Goş bilezik hup ýaraşar destinde,
Jellat gözler jan almanyň kastynda,
Aýjermalym akmaýanyň üstünde,
Bir keniz başyny çekdi-de gitdi.

Ýerden, gökden göterlipdir kararym,
Şana alyp, syýa zülpün daranyň,
Aýjermalym, ap-ak ýüzli maralym
Gähin-gähin bärsin bakdy-da gitdi.

Jereni bar, owlagy bar çölüniň,
Ördegi bar, gazlary bar kölüniň,
Kemine diýr, sona boýly geliniň
Zarynlap gözýaşyn dökdi-de gitdi.

GÜLLERE

Huplaryň şiwesi gara göz bolar,
Gör, tomaşa et bilbil bilen güllere;
Gözeliň şiwesi şirin söz bolar,
Sözle, gurban olam şirin dillere!

Al-ýaşyl geýinip, kümüş guranda,
Şitde-şemle inçe bile oranda,
Suw sonasy ýaşylbaşy görende,
Laçyn köňlüm telwas eder köllere.

Aýra düşsem, elip katdym ýaý bolar,
Aýrylmasam, köňlüm ajap jaý bolar,
Gül ýüzüň görmesem, günüm aý bolar,
Aýym uzap gitdi ýyldan-ýyllara.

Kemine, goýmazlar ýar bilen ýary,
Pelekden dat eder geleniň bary,
Meniň dilim, seniň eliň hünäri
Nusga bolup galsyn ilden-illere.

AKMEÑLI

Ataşa — semender, yşga — perwana,
Ýanar men, köýer men günde, Akmeñli;
Her bir sözünň bermen ýüz-münň dessana,
Ýanar men, köýer men günde, Akmeñli!

Sen deýin görmedim ulusda-ilde,
Suraýy gerdende, bykynda, bilde,
Her ýañagyň her reñde, her hilde,
Husnuň ile şöhle salar, Akmeñli.

Ýol ýöräñde iki goluň tellener,
Ak göwsün üstünde mämäň ýellener,
Ilki agşamdan ýatjak ýeriň bellener,
Ýatsañ, ýanyň ýere degmez, Akmeñli.

Akmeñli, senden hem bu döwran öter,
Suraý gerdeniñde saçlaryň hatar,
Sypalap goýberseň, sagryňdan öter,
Tursañ, saçyň ýere deger, Akmeñli.

Saýrasa bilbiller, açylsa güller,
Aý geçer, gün geçer, öwrülmez ýyllar,
Huraman boýnuña öwrülse gollar,
Zerre janda takat galmaz, Akmeñli.

Ýüz-müň jilwe bilen kylar sen makam,
Goýnuň pasly-bahar, açykdyr ýakaň,
Ak mämäňe çybyn gonan oglankaň,
Ulalaňda, yzy mälim, Akmeňli.

Kemine diýr, her hil reňkde öwser sen
Kemansyz atar sen, tygsyz keser sen,
Ýalançy baş gündür, messan basar sen,
Altynjy gün munda goýmaz, Akmeňli.

OGULBEG

Zeminiň lälesi, asmanyň aýy,
Dünýäniň göwheri-käni, Ogulbeg;
Gözüm röwşen tapar gördüгим saýy,
Aýyň, günüň sen-sen taýy, Ogulbeg.

Bas gadam didäm üstüne,
Ýar basan aýajyklaryňdan,
Goýun sagmaga çykaňda,
Çör basan aýajyklaryňdan,
Aşygyna jilbe berip,
Dar basan aýajyklaryňdan.

Ertir turup, owlak-guza eseder,
Esedende, saç ujusy ses eder,
Her til bilen bir aşygny mes eder,
Dünýäniň göwheri-käni, Ogulbeg.

Bas gadam didäm üstüne,
Deň basan aýajyklaryňdan,
Gum basan aýajyklaryňdan,
Gül basan aýajyklaryňdan,
Bende Keminäniň jany, Ogulbeg.

Güli-jennet perizadyň mislidir,
Ary toprak adamzadyň aslydyr,
Gelse ýigitlik ýaz gününüň paslydyr,
Bu dünýäni tutan barmy, Ogulbeg.

Gara-gara gözler bilen gözleşmeşek
oýnagaly,
Şirin-şirin diller bilen sözleşmeşek
oýnagaly,
Aýna kimin ýüzler bilen öpüşmeşek
oýnagaly,
Bende Keminäniň jany, Ogulbeg.

OGULMEÑLI

Gapyl idim, bu gün geldim üstüne,
Janym paýendazdyr, gyz Ogulmeňli;
Üç gündür, mes bolup, geldim özüme,
Dözebilmen, bagrym gan, Ogulmeňli.

Sözle, perim, sözle, nijeler Perhat,
Köyünde gezer men dat bilen perýat,
Yklym içre gelmez sen deý perizat,
Yklymyň soltany, han Ogulmeňli.

Sözle, perim, sözle, sözle jahanda,
Mekge, Medinede, Rum-Ispyhanda,
Ogulmeňli atly köpdür jahanda,
Bir senden özgesi san, Ogulmeňli.

Her gören, görmeýen arzuwyň çeker,
Müjgeniň hanjardyr, bagrymny söker,
Elli gyz hyzmatkär, elli baş nöker.
Ýüz başe taý geler, jan Ogulmeňli.

SALMA GÖZÜNDEN

Mürçe gözelleri şahandaz bolar,
Aşyklar ýanynda paýendaz bolar,
Bir ýerik kän barsaň, gadyryň az bol
Garry gadyrdany salma gözüňden.

Daýnanyň önüniň beýik arçasy,
Dökülse dökülsin gülüň gunçasy,
Owarram ýykylsa garry Mürçesi,
Garry gadyrdany salma gözüňden.

Köp ýaşadym diýip, çekmegin arman,
Gara saçyň bolsam agyna gurban,
Çem gelen döwrany golundan bermän,
Garry gadyrdany salma gözüňden.

Kemine diýr, geplesem-de gep bolar,
Geplemesem, haýsy derdim dep bolar
Ýalançyda ýagşy-ýaman köp bolar,
Garry gadyrdany salma gözüňden.

GELINLER

Hoş gelip siz, hoşluk bilen gider siz,
Dünýäniň seýline gelen gelinler!
Bozulgan şährimi abat eder siz,
Gamda galan köňlüm alan gelinler.

Ak öýüň eýesi, baýyň gyzlary,
Eýýamyň soltany diýrler sizleri,
Hyzmata mynasyp görüň bizleri,
Muhapbat saýasyn salan gelinler,

Äre güftar gerek, gözele — summat,
Her kime ýetdirmez, bahasy gymmat,
Uzyn boýly, giň gujakly, hoş surat,
Hezzeti-hormaty bilen gelinler.

Ak ýüzüne gara zülpün ýaýypdyr,
Göýä aýyň ýüzün bulut alypdyr,
Hassa janym, buşluk, tebip gelipdir!
Derdimiň dermany bolan gelinler.

Bag miwesi bolmaz şirin dil ýaly,
Belli-belli sözüň bardyr bal ýaly,
Kemine diýr, akly-gyzyl gül ýaly,
Aşygyň janyny alan gelinler.

JANA SÖWDÜGİM

Ogryn-ogryn gözleýişin
Ot saldy jana, söwdüгим.
Gara gözli, nâzik beden,
Bir bak bu ýana, söwdüгим!

Aý jemalyň şöhle salar,
Jellat gözün janyň alar,
Haçan senden mährim ganar?
Gitme daş ýana, söwdüгим!

Gamzaň oky bermez aman,
Nurbat, aman, dur bir zaman,
Kirpigi ok, gaşy keman,
Dişi dürdäne söwdüгим.

Keminäniň ýok çäresi,
Gözeliň bolmaz harasy,
Uzyn-gysganyň arasy,
Orta miýana söwdüгим.

JANYŇ BARYNDA

Bu dünýäde gapyl boldum, oturdym,
Deprenmedim şirin janyň barynda;
Jahanyň gaýgysyn tartyp getirdim,
Dara düşdüm giň jahanyň barynda.

Dostlar bilen bir magrypet açmadym,
Gül ömrümde gül guňçasyn guçmadym,
Näzi-nygmat görüp, iýip-içmedim,
Aşsyz galdym aşyň, nanyň barynda.

Belent ýere çykyp, garandym daşym,
Könlüm mün paradyr, ýalňyzdyr başym,
Hany meniň jana-janym, ýoldaşym?
Musapyr men Söýünhanyň barynda.

Göge uzatsam, göge elim ýetmeýär,
Ýere baksam, könlüm karar etmeýär,
Seniň şu dünýäňe mährim gitmeýär,
Gara ýeriň — aźdarhanyň barynda.

Garynjanyň öz ornunda sany bar,
Peşe uça, ganaty bar, jany bar,
Her öýüň bir adalatly hany bar,
Hansyz galdym begiň, hanyň barynda.

Bir kem otuz ýyldyr sürüşdim döwran,
Ýar, sensiz gerekmez bu pany jahan!
Kemine — bakardyň tawus dek her ýan,
Indi şatlyk ýokdur dünýe barynda.

BARYP-GELENIŇ GALAR

Saglykda, ýigitler, baryp-gelişiň,
Dünýä öter, baryp-geleniň galar;
Bir dem ganymatdyr oýnap-gülüşiň.
Ahyry aglar sen, güleniň galar.

Pelek çarhyn çeker, öwrüler, tizdir,
Göçülen ýurtdur, ýörülen yzdyr,
Dünýä bir hoş surat owadan gyzdyr,
Gola düşmez, aşyk bolanyň galar.

Kemine diýr, hiç ýok ölmez gümanyň,
Soguryp alarlar emgenen janyň,
Terekä salarlar malu-mekanyň,
Oglan-uşak tamam bolanyň galar.

GEZEN ÝAGŞYDYR

Gulak goýsaň, bu sözüme, adamzat,
Dünýäde bir pasyl gezen ýagşydyr;
Kimge paýan berdi bu çarhy-naşat?
Çem gelen döwrany süren ýagşydyr.

Gyşyk beklär nukrasyna gaş tapsa,
Sygyr çölde gezer, doňuz mäs tasa,
Haýryny gözlemez betden iş tapsa,
Hemmesinden çölde jeren ýagşydyr.

Bende çeker, herne gelse uludan,
Habar sorsaň, jogap bolmaz ölüden.
Azgyrlyp kyçgyran niye weliden,
Azm urup, gaçarak duran ýagşydyr.

Özün besläp, garşy çykar talaba,
Nadan orun tapsa, azar galaba,
Özüni ötgeren loly-jelebe
Bir agyz söz diýmän duran ýagşydyr.

Keş edip gezer men ilden-illere,
Däli könlüm talwas eder güllere,
Kemine diýr, nesihatym dullara,
Tiziräk bir äre baran ýagşydyr.

GARYPLYK

Günde müň gussam bar ýüz elem bilen,
Derdimiň baryndan beter garyplyk;
Soragy men boldum gaýgy-gam bilen,
Gelip düşer hatar-hatar garyplyk.

Pany dünýä zynat bilen, harç bilen,
Ýüregim maddadyr, bagrym berç bilen,
Wadasyz şum ölüm bergi-borç bilen,
Ýylba-ýyldan gaýym tutar garyplyk.

Iýmesem, içmesem, mydarym ötmez,
Bürenip ýatmaga kararym ýetmez,
Günde müň kowlasam, baýlara gitmez,
Goş basyp, dulumda ýatar garyplyk.

Tapypdyr her ýerde ýeke-ikini,
Çekipdir biline gaýyş çekini,
Alypdyr eline daşly sokyny,
Ýadaman, depämden urar garyplyk.

Ýylba-ýyldan meniň müflisim çykar,
Garybyň ýüzüne kim gülüp bakar?
Ýaryşsam ýüwrükdir, göreşsem ýykar,
Oýnasam, oýnumda utar garyplyk.

Bir sözüm bar, saña aýdaýyn, Durdyly,
Sakalym gyrawly, murtum burjuly,
On baş köpek bile, otuz gürjüli,—
Gykuwlap yzyndan ýeter garyplyk.

Seýr etmedim sähralarda, çöllerde
Mestana gezmedim uly illerde,
Bir bilbildim, saýramadym güllerde,
Çag zeýnimi garar-gatar garyplyk.

Kemine diýr, geler bir gün şum olüm,
Kimsäge — toý-baýram, kimsäge — zulum,
Gyýylma, ynjama, sabr eýle, köňlüm!
Gelipdir — bir zaman öter garyplyk.

BİR TÜYSLİ

Ajap bir janawar, jaýy sürende,
Reňgi gara ýylçyr, tosy bir tüýsli;
Bürgüt dek howadan uçup gelende,
Periniň owazy-sesi bir tüýsli.

Mydam geler yk taýyňdan ys bilen,
Urup kowlamasaň, gitmez ses bilen,
Maslahaty bolmaz ýaru-dos bilen,
Bazarynda basa-basy bir tüýsli.

Nejasatdyr mydam iýýän höregi,
Kellesidir munuň uly ýaragy,
Ys almasa, ömür görmez garagy,
Kebzeden gaýrasy ýasy bir tüýsli.

Nejasatdan paýlap alar paýyny,
Höwründen azaşsa, tapmaz taýyny,
Urşanda goç kimin alar maýyny,
Esirän erkegniň mesi bir tüýsli.

Gözi zzyndadyr ýükli gidende,
Menzili şol ýerdir, özi ýetende,
Dürli nejasatlar bardyr bedende,
Burna golaý gelse, ysy bir tüýsli.

Nejasatlar ýygnap hine doldurar,
Az ömrüne kanagatyn aldyrar,
Kim degse, saýyl dek golun galdyrar,
Gargyş etse, bet dogasy bir tüýsli.

Ganaty ýazylmaz nehoş bolanda,
Gözi açyk, armanlydyr ölende,
Gamy ýok harjyny hine salanda,
Ýataşarik bolan dosty bir tüýsli.

Emedekläp, aňmaz kör dek tutany,
Gaýgyrmaz bir-birin gurby ýeteni,
Çukra ýykylyp öler bagty ýatany,
Bolmaz togalagnyň kösi bir tüýsli.

Pirimiz Äraly, düşün bu söze —
Galdyrar aýagyn, pata biýr bize,
«Ylahy, omyn!» diýr, el sürtüp ýüze,
Sanan dogasynyň sesi bir tüýsli.

ŞAHASY BEÝLE

Ylym bir daragtdyr, yslam—saýasy,
Ser çekmiş asmana şahasy beýle;
Imana kuwwat biýr onuň miwesi,
Pula laýyk gelmez, bahasy beýle.

Göz ýumup, açynça haýrul-mursalin,
Magraža ýetirdi Jebraýyl emin,
Dünýä diýip at biýrler, asmanu-zemin,
Şemala gurulmuş, binasy beýle.

Amalsyz mollalar, hökümsiz hatlar,
Yslamyň ýoluna salyp siz otlar,
«Arypulla men» diýr guýruksyz itler,
Gijeler ýatyrmaz — gowgasy beýle.

Ylym eýesi ylymlarna bakmazlar,
Haramdan ellerni hiç wagt çekmezler,
Salgyma çaparlar, haka bakmazlar,
Mollalaryň ynsap-haýasy beýle.

Aksakgal ederler oglan-uşakdan,
Maslahat sorarlar dondan-guşakdan,
Garyp bolsaň, ýagşy görmez eşekden,
Kazylaryň halka yzasy beýle.

Aklyňa iş buýur, ejizlik etme,
Iş salyşsaň aždarhadan gaýytma,
Özgeler etse hem, sen özüň etme —
Söz bolar gybatyň enesi beýle.

Haramhor derwüşiniň erimez bagry,
Zahyry ryýadyr, batyny — ogyr,
Şerigat bir ýoldur, elip deň dogry,
Rast bolmaz Musanyň hasasy beýle.

Üýnün äşgär eden asyýa bolsa,
Özüni bileni rusyýa bolsa,
Peş geýeniň bary öwlüýä bolsa,
Köpelmezdi ilini günäsi beýle.

Ili aldar, batyr barmagyn bala,
Aýalyn okar sen, çermenip bile,
Bu dowzahy bolmaz sormagyň bile,
Işsiziň, elbetde, azasy beýle.

Milleti aldaýar işan-mollalar,
Eçilenne berer hüýr gyz, hülleler,
Hemmesi aňsatdyr gyzan pilleler,
Tutan orazasy, namazy beýle.

Behişdi eýläär sen hüşür alany,
Dowzahy diýer sen dutar çalany,
Bular — toýa, sen gözlär sen öleni,
Pirleriň dünýäde bolasy beýle.

Zahyryn düzedip, mekrin hatm edip,
Perişan halyny ilden ketm edip,
Hyzmatyn etmeseň, kapyr hökm edip,
Gargyşdan ýamandyr dogasy beýle.

Kemine diýr, hata işim wapyrdyr,
Bendesi asydyr, özi gapyrdyr,
Musulmana «kapyr» diýen kapyrdyr,
Kapyryň dowzahda jezasy beýle.

ARZYM AÝDAÝYN

Dostlarym, geldim alysdan, hana
arzym aýdaýyn,
Döwleti–sahyp kerem, soltana
arzym aýdaýyn,
Gül içinde bir güli–reýhana
arzym aýdaýyn,
Peýkeri–sima melek ruhana
arzym aýdaýyn,
Köwserim, tuby kadym, ryzwana
arzym aýdaýyn.

Leýli hem Mejnun kibi
çöllerge ugraşdym bu gün,
Wamyku–Uzra bolup,
köp örtenip–bişdim bu gün,
Warka–Gülşadan beter
hunabalar içdim bu gün,
Arzy–Ganbar, Zöhre–Tahyr dek
ýanyp geçdim bu gün,
Çün olaryň ýşkyna perwana,
arzym aýdaýyn.

Aşygy–Perhady gör,
Şirin zülaly istedi,
Dagy–daşy kül edip,
zowky-wysaly istedi,
Gurbaty Ýusup–Züleyha
ömri saly istedi,
Sagdyýu–Seýpelmelek,
Medhaljemaly istedi,
Janymy gurban edip,
janana arzym aýdaýyn.

Dawudyň ogly Süleyman
bir perizady görüp,
Bihasap leşger bilen
kyrk gije-gündiz ýol ýörip,
Çekdi Bylkysyň pyragyn,
kähriba dek sargaryp,
Ýedi ýyldan bir gowuşdy
Şasenem, aşyk Garyp,
Men gowuşmaý galdym,
ol armana arzym aýdaýyn.

Sen uçar sen, men ýorür men,
sen — perizat, men — beşer,
Salmyşam söwda başymny
herne gelse haýru-şer,
Geýdi çykdy aly-ýaşyl,
göýä bir älemgoşar.
Gün gezer gögüň ýüzünde,
şuglasy ýerge düşer,
Aýa aşyk bolmuşam,
asmana arzym aýdaýyn.

Dolduryp yşkyň meýinden,
berseler tas bile,
Ýedi weli, dört ýaran,
ol Hyzyr–Ylýas bir tas bile,
Çagyryp perýat eder men
her säher yhlas bile,
Bahry-yşka gir, Kemine,
dür talap guwwas bile,
Şamçyrag göwher üçin ummana
arzym aýdaýyn.

GARYP

Ýalbaryr men «baý aga!» diýp,
göýä ak mumdan beter,
Baýlaryň basgançagy boldum —
gysym gumdan beter,
«Ber hakym!» diýp gyssasa,
çişer otyr humdan beter,
Ogry şum, orramsy şum hem,
belki, ol şumdan beter,
Bir hudanyň urgany,
hiç ýerde sansyzdyr garyp.

Ýyl başyndan galla sorap,
işi gapy kakmak bolar,
Ýer çilim — ýanyoldaşy,
ýanynda bir çakmak bolar,
Tiz çeker gussa bilen,
öz gursagyn ýakmak bolar,
Geplese, bolman gepi hem özi
bir «akmak» bolar,
Il göçer, galar ýurtda,
diri çüýrändir garyp,

Baýlar-a behbidin arar,
pukara — hupbul-watan,
Gark bolar diýrler şoňa,
kim iki gämini tutan,
Göze görnen gyzy bolsa,
hantamadyr her ýeten,
Hem garyplykdan Keminäň
içleri otly tütün,
Il göçer, galar ýurtda,
diri çüýrändir garyp.

IÇMEK

Agşam gelin oturdym, hiç gelmedi ýanyma,
«Ot gerekmi, suw gerek» diýmedi myhmanyna,
Egnime algaşdyrsam, ot goýberdi janyma,
Ýama saýy biri bar, bit bile doly içmek.

Meň köwlän çigildemim Töwrizde kyrkdan aşdy,
Uzyn gije büküşip, aýak kibtimden geçdi,
Eden işim bilmedim, aklym başymdan çaşdy,
Şokurdap, il ürküzer ogşuk bahaly içmek.

Ertir turup seretsem — dag keýginiň sarysy,
Saryna ýagyş degen, hiç galmandyr derisi,
Tüýli ýerinden känräk, tüýsüz ýeri—ýarysy,
Kimden galan ylhanat, ogşuk bahaly içmek.

Içmek, seniň taryhyň kyrk ýamalar görüpdür,
Synyn silkip, toýlarda niçe döwran sürüpdür,
Uk ýaly galdyrsam, «omyn» diýip durupdyr,
Ýel giren ýyrtyklaryň çişläp bogaly, içmek.

Bu-ýa bir şeýle possun, muny alyp saklasaň,
Kän görer sen peýdany, Hywa, Buhar ýükleseň,
Bir azrak kemi bar, guşuň dersin bekleseň,
Kimden galan şylha sen, şeýle «mazaly» içmek.

Nuhuň gämisin tartan babamyza satandyr,
Ýel-ýagmyryň astynda ýetmiş ýyllap ýatandyr.
Alakadan, garsakdan çala başyn çatandyr,
Şondan galan ylhanat, ogşuk bahaly içmek.

Bu possuna taý ýokdur, barsaň yrak zemine,
Akmaklykda ýapynyp, düşdün bitin demine,
Bit-büräniň öýüdir, barma munuň çemine
Kimden galan şylha sen, şeýle «mazaly» içmek.

Kemine diýr, daň atar, alla maňa ýar bolsa,
Özge çatma gerekmez, pakyr çatma bar bolsa,
Içmek, seniň daşynda iller hyrydar bolsa,
Il ýygnanyp, nyrh kesse — erkek bahaly içmek.

ÖRTÄR MENI

Eý, perim, salsaň nazar,
ýalkym düşer didaryňa.

Gözleýip göz gyýgy birle
bakyşyň örtär meni;

Beslenip öýden çykar sen,
sallanyp her bir ýaňa.

Bat alyp, misli jeren dek
böküşüň örter meni.

Dakynyp tylla, kümüş,
billeriňe şitde orap,
Som daraýy parladyp,
çyksaň başa şahy büräp,

Uz ýöräp, seýkin basyp, boýnuň burup,
her ýan garap,

Sallanyp ulgam bilen,
gyz çykyşyň örtär meni.

Simu-zerden bezenip,
gül ýüzüne çalsaň gülap,
Ser salyp, çoh aýlanyp,
hiç tapmadym senden hylap,

Belli bizni ýakmak üçin
zülpleriňi sypalap,
Iki bölüp, al ýañakdan
doküşň örtär meni.

Ýara «ýar!» diýp, waspyňy her dem ki
çoh salsam tile,
Tolganyp, şugla jemalyň
geçse ol gunça güle,
Bu saraýlar köşgi içre
goşulyp hüýrler bile,
Süzülip humaý kibi,
gaş kakuşyň örtär meni.

Tarypyňy sözlesem men, eý,
ajap näzik nahal,
Egniňe dürli geýip,
könlümge çoh saldyň hyýal,
Sallanyp seýle çykaňda,
zülplere degse şemal,
Diýr Kemine, müşku-anbar
kokuşyň örtär meni.

«Enedilim.com» sahypasynyň kitaphanasy.
